

Til Norges Banks hovedstyre

Oslo, 11. mai 2020

OPPFØLGING ETTER SVAR 29. APRIL 2020 FRA NORGES BANKS HOVEDSTYRE

Representantskapet viser til sentralbanksjefens redegjørelse i representantskapsmøtet 22. april 2020 og hovedstyrets svar på spørsmål i brev til representantskapet 29. april 2020.

Representantskapet har som en av sine oppgaver å føre tilsyn med Norges Banks risikoforhold. Uklarheter i denne saken og den mulige framtidige organiseringen av daglig leder for Norges Bank Investment Managements (NBIMs) personlige eierinteresser, innebærer risiko for brudd på lover, regler og retningslinjer.

Representantskapet har på denne bakgrunn drøftet hovedstyrets svar og oversender følgende merknader.

1. Om ansettelsen av ny daglig leder for NBIM

Tiltredelse for ny daglig leder for NBIM bør skje slik at Norges Bank, herunder Statens pensjonsfond utland (SPU), opprettholder høy tillit i befolkningen og blant internasjonale markedsaktører. Det er viktig at Norges Bank ikke innretter seg slik at denne tilliten svekkes. Daglig leder for NBIM har en sentral stilling i det norske samfunnet, i Norges Bank og i kapitalmarkedene. Tvil om ansettelsesforholdet, potensielle interessekonflikter og usikkerhet om skatteetiske holdninger, vil kunne innebære vedvarende utfordringer dersom disse problemstillingene ikke løses raskt og tydelig. Representantskapet mener det er uheldig at ikke alle interessekonflikter mellom Tangens økonomi og rollen som daglig leder for NBIM er avklart før ansettelsen. Representantskapet er spesielt opptatt av følgende tre hovedmomenter:

- Det skal være etablert sikkerhet for at Tangens personlige eierinteresser, forretningsvirksomhet og engasjementer for øvrig, ikke blir en belastning for SPU og/eller Norges Bank.
- Skattemessige forhold i Norge og internasjonalt skal være i tråd med SPUs og Norges offisielle standpunkter og politikk på området og preges av full åpenhet.

Representantskapet er oppnevnt av Stortinget, og skal føre tilsyn med bankens drift og med at reglene for bankens virksomhet blir fulgt, i henhold til Sentralbankloven.

- Ansettelsesforholdet skal være regulert av det samme rammeverket som gjelder for alle ansatte, både ledere og medarbeidere, i Norges Bank.

Hovedstyret har gitt en redegjørelse om prosessen som ledet fram til beslutningen om ansettelse av ny daglig leder for NBIM. Representantskapet noterer seg hovedstyrets bekreftelse på innsyn i alle relevante sider ved Tangens eierinteresser og økonomiske forhold som har betydning for ansettelsen. Det er etter hovedstyrets mening ikke identifisert forhold hvor Norges Bank ikke er gitt fullt innsyn.

I svaret vises det til rapport datert 20. februar 2020 fra Tangens advokatforbindelse, advokatfirmaet Taylor Wessing, som gir en oversikt over Tangens personlige økonomi og forretningsforbindelser. Representantskapet mener at hovedstyret som grunnlag for det videre arbeidet med ansettelsesavtale, vilkår for tiltredelse i stillingen med videre, må innhente fullstendig dokumentasjon når det gjelder daglig leder for NBIMs personlige forretningsvirksomhet. Videre mener representantskapet det er viktig at Norges Bank har full oversikt over alle medinvestorer i AKO-fondene.

Representantskapet mener det er svært uheldig at det på den ene siden er gitt uttrykk for at Tangen skal bryte alle bånd til AKO-systemet, samtidig som framlagt dokumentasjon fra Tangens advokatforbindelse viser at han fortsatt er hovedeier og har stemmekontroll i AKO Capital. Tangens advokatforbindelse gir også uttrykk for at 100 prosent skattefritak for gaver til Tangens veldedige formål, AKO Foundation, er vesentlig for organiseringen fremover. Representantskapet mener disse forhold viser at Tangen ikke bryter alle bånd til AKO-systemet.

Representantskapet forstår det slik at etableringen av framtidig struktur på Tangens eierinteresser og tilknytning til AKO-systemet er under arbeid, herunder skattlegging og at en løsning skal foreligge før hovedstyrets møte 27. mai.

Direkte og indirekte vil Tangen fortsatt være hovedeier og ha stemmekontroll i AKO Capital selv om han ikke mottar økonomisk utbytte i tiden han er ansatt i NBIM. For representantskapet er det viktig at Tangens framtidige økonomiske interesser og struktur på hans eierskap organiseres slik at risiko for interessekonflikter mellom SPU og daglig leder for NBIMs personlige interesser elimineres i hele ansettelsesperioden og i rimelig tid etter fratredelse.

Det må forventes at det etableres en klausul knyttet til Tangens personlige forvaltning både før og etter fratreden som blant annet ivaretar hensyn til habilitet og gir betryggende sikkerhet for at daglig leder entydig tjener SPUs interesse. Videre er det avgjørende viktig at det er full åpenhet (transparens) i de personlige eierforholdene, slik at hovedstyret til enhver tid har innsyn og slik kan bekrefte at det ikke er brudd på Norges Banks etiske retningslinjer, mandat for forvaltningen og daglig leders ansettelsesavtale.

Representantskapet har forstått at innsyn og kontroll er en utfordring i virksomheter som er registrert i skatteparadis (lukkede jurisdiksjoner)¹, og at enkelte aktører organiserer sin virksomhet slik med motiver som hemmelighold eller skatteunndragelser. Flere internasjonale

1 Jf. NOU 2009: 19 Skatteparadis og utvikling

organisasjoner hvor Norge er aktiv deltaker og pådriver, arbeider med skatteparadisproblematikken. Problemområdene spenner fra lovlig men aggressiv skattetilpasning til hemmelighold og hvitvasking. Dette er også gjort gjeldende for NBIMs investeringer gjennom forventningsdokumentet om skatt og åpenhet.

Det er ikke klargjort og dokumentert i hvilken grad det er mulig å kontrollere og etterprøve de faktiske forhold gjennom etablerte reguleringsregimer og skatteavtaler. Det er heller ikke klart i hvilken grad det som oppgis kan dokumenteres fullt ut av en uhildet tredjepart.

Representantskapet mener at dette er forhold hovedstyret må få avklart, herunder om eierskap i selskaper registrert i skatteparadiser fullt ut er forenelig med kravet om transparens. Representantskapet merker seg også at grensesnittet mellom AKO/Tangen og SPU er uavklart. Dette kan, slik representantskapet forstår situasjonen, omfatte juridiske, kommersielle og reguleringsmessige forhold. Norges Bank må blant annet sikre at Tangens direkte og indirekte kontroll- og eierposisjoner i enhver sammenheng skal være uavhengig av eierandeler i SPU i de samme selskapene, dette for å unngå enhver eiermessig identifikasjon eller konsolidering. Det kommer ikke klart fram om fondsforvaltningen AKO Capital gjør på vegne av Tangen skal være uten kostnader for Tangen, og hvordan Norges Banks regelverk eventuelt regulerer dette som fordel mottatt av andre enn arbeidsgiver.

Representantskapet noterer seg at Tangen personlig ikke skal motta renter, utbytte eller annen økonomisk avkastning fra investeringene i egne selskaper i AKO-systemet så lenge han er daglig leder for NBIM. Eierpostene skal likevel videreføres og således være intakte når Tangen fratrer stillingen som daglig leder for NBIM. Tangen vil derfor ha interesser i AKO-systemet mens han er ansatt som daglig leder for NBIM.

Representantskapet mener det vil bidra til offentlig avklaring om hovedstyret har full åpenhet om Tangens ansettelsesavtale.

2. Om ansettelsesutvalgets retningslinjer

Hovedstyret har gitt informasjon om ansettelsesprosessen, og det opplyses at det utestående punktet nå er Tangens ansettelsesavtale. Representantskapet noterer at hovedstyret er fornøyd med ansettelsesutvalgets og rekrutteringsselskapets arbeid.

Hovedstyret har redegjort for at Tangens nåværende og framtidige eierinteresser og personlige økonomiske forhold ikke ble avklart før ansettelsen og begrunner dette med fortrolighetshensyn. Representantskapet mener det likevel er uheldig at dette ikke var avklart før ansettelsen, og at det er uklart hvilke potensielle konflikter som måtte ivaretas for at hovedstyret skulle være tilfreds med Tangens formuesforvaltning. Representantskapet merker seg at hovedstyret på dette tidspunktet manglet tilstrekkelig med avklaringer og at det derfor er blitt stilt mange spørsmål knyttet til potensielle interessekonflikter. På denne bakgrunn kan det synes som om hovedstyret har undervurdert utfordringene knyttet til dette.

Hovedstyret erkjenner at Tangen burde vært ført opp på den offentlige søkerlisten tidligere. Det er stor offentlig interesse ved ansettelse i stillingen som daglig leder for NBIM. Etter representantskapets mening har ikke Norges Bank håndtert åpenhet om søkerlisten på en slik

måte som burde kunne forventes. Representantskapet mener at Norges Bank i framtiden bedre må ivareta de krav og forventninger som offentligheten har til innsyn i slike prosesser, spesielt når det gjelder en så viktig stilling som daglig leder for NBIM. Formålet med søkerliste er ikke ivaretatt når aktuelle kandidater ikke er oppført på listen, åpent eller anonymt, og når det i realiteten ikke gis innsyn i hvilke kandidater som er til vurdering.

Representantskapet ønsker også å bemerke at det fortsatt er uklarerheter i ansettelsesprosessen knyttet til hvem som burde vært ført opp på offentlig søkerliste. Dette gjelder spesielt om personer som var på førstegangsintervju burde vært oppført.

Norges Banks virksomhet inkludert forvaltningen av SPU, har stor allmenn interesse, noe som gir forventninger til transparens. Krav til prosess bør blant annet omfatte intervjuer, bruk av referanser og kvalifikasjonskrav. Et av formålene i Norges Banks Retningslinjer for rekruttering er at *«alle rekrutteringer skal være åpne og reelle samt bidra til mangfold»*. På bakgrunn av framgangsmåten i denne saken mener representantskapet at retningslinjene ikke er fulgt. Det bør etableres faste prosedyrer for ansettelser i Norges Bank, spesielt for toppledere, som sikrer en god og åpen prosess.

3. Om Norges Banks etiske retningslinjer

Hovedstyret har redegjort for Norges Banks etiske regelverk og skriver at det i lys av denne saken vil vurdere behovet for å klargjøre aktuelle bestemmelser i «Etiske prinsipper for ansatte i Norges Bank». Regelverket omfatter mange ulike prinsipper og retningslinjer (guidelines) fastsatt på ulike nivåer i organisasjonen.

Representantskapet mener at det samlede settet av etiske retningslinjer framstår som uoversiktlig når det kommer til praktisk anvendelse. Det er også omfattende fordi det består av mange dokumenter besluttet på ulike nivåer i organisasjonen. Ledere og medarbeidere må ha klare og entydige regler for hva som er akseptabelt i alminnelige arbeidssituasjoner som reiser, deltakelse på seminarer med videre. Det må settes tydelige grenser for hva som kan aksepteres og hva som ikke kan mottas. Representantskapet mener at dette må gjelde alle former for kontakt med forretningsforbindelser, andre virksomheter, personer og organisasjoner.

Norges Bank må tilstrebe full åpenhet om det fullstendige etiske rammeverket slik at det heller ikke er tvil for allmennheten om hva som gjelder i Norges Bank. Representantskapet observerer at dette er praksis hos flere andre norske virksomheter av samfunnsmessig betydning og med stor grad av internasjonal aktivitet.

Representantskapet har merket seg invitasjonen til seminaret «Back to University». Som det framgår av de etiske prinsippene inngår opplysningsvirksomhet innenfor bankens virkefelt som en del av Norges Banks oppgaver. Det er viktig for Norges Bank at ansatte som en del av sitt arbeidsoppdrag deltar og bidrar i faglige diskusjoner. Det som har slik verdi for Norges Bank skal betales av Norges Bank. En aktør som NBIM, med så store eierinteresser i selskaper og med den kunnskap, makt og innflytelse som følger av dette, er attraktiv.

Når det gjelder spørsmålet om kostnadsdekningen for Slyngstads deltagelse på seminaret,

mener representantskapet at hovedstyret av hensyn til klarhet overfor alle ansatte burde svart tydeligere på om dette var i strid med Norges Banks etiske regelverk.

4. Videre behandling

Hovedstyret oppgir at det tas sikte på at arbeidet med å få avklart mulig interessekonflikt med Tangens private formuesforhold og eierinteresser, slutføres i møte 27. mai.

Representantskapet vil drøfte saken nærmere etter hovedstyrets møte, når det også foreligger en ansettelsesavtale og ytterligere dokumentasjon i saken.

Med hilsen

Julie Brodtkorb
Leder i representantskapet

Jan Frode Jakobsen
Direktør i tilsynssekretariatet